

Türkiye'de Yabancı Sermaye

Siyah Beyaz Gazetesi, 8 Kasım 1995

Yıldırım Koç

1980 öncesinde yabancı sermayeye karşı kampanyalar açılırdı. Halbuki Türkiye'de 1980 yılı sonunda faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirket sayısı yalnızca 100 idi. 1995 yılı sonunda Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirket sayısı 3067 olmuş. Son yıllarda bu sayı şöyle gelişmiş: 1989: 1525 şirket; 1990: 1856 şirket; 1991: 2123 şirket; 1992: 2330 şirket; 1993: 2554 şirket; 1994: 2830 şirket; 1995 (Eylül sonu): 3067 şirket¹.

1994 yılı Eylül ayı sonunda faaliyet gösteren 2712 şirketin 749'u imalat sanayiinde idi. Ancak, imalat sanayiindeki şirketlerin toplam şirketlere oranı yüzde 28 iken, imalat sanayiindeki şirketlerin sermayesinin toplam yabancı sermaye içindeki payı yüzde 55 düzeyindeydi. Diğer bir deyişle, uluslararası tekelci sermaye veya ulusötesi sermaye, Türkiye'yi dünyadaki imalat sanayii üretim merkezlerinden biri olarak değerlendirmeye başlamıştır.

Ne oluyor? Ne olacak?

Türkiye, uluslararası tekelci sermayenin çıkarları doğrultusunda sürdürülen bir küreselleşmenin içinde sürüklenmiş durumdadır. Dünyayı ulusötesi sermaye yönetiyor. Ulusötesi sermaye bazı bölgelerde ulusal devletleri parçalayarak, hakimiyetini daha da pekiştirmeye çalışıyor. Küreselleşme sürecinde Türkiye'ye verilen görev ise, ucuz işgücü kaynaklığıdır.

Bu gerçeği en açıkça ifade eden kişilerden biri, Turgut Özal'dı. Başbakan Özal, 1985 yılında Japonya'ya yaptığı bir gezide şöyle demişti²: "Bütün Japon işadamlarını Türkiye'de yatırım yapmaya davet ediyoruz. Türkiye'de ucuz işgücü vardır. Bunu değerlendirebilirsiniz."

Gelişmiş kapitalist ülkelerde imalat sanayiinde istihdam edilen işçi sayısında oldukça hızlı bir azalma yaşanıyor. Bu azalmanın en önemli nedeni, fazla beceri gerektirmeyen işçilikle üretim yapılan emek-yoğun işlerin, işgücünün ucuz olduğu ülkelere aktarılmasıdır.

OECD uzmanları tarafından, Kanada, Danimarka, Fransa, Almanya, Japonya, Hollanda, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nde imalat sanayiindeki istihdamla ilgili olarak yapılan bir araştırmaya göre, düşük ve orta düzeydeki ücretlerin geçerli olduğu alt-sektörlerde istihdamda ciddi azalmalar söz konusudur³. Bu azalmanın bir nedeni emek üretkenliğindeki artışken, diğer nedenler, bu ürünlerin ihracatındaki azalma ve ithalatındaki artıştır. Diğer bir deyişle, bu alanlarda üretim dünyanın düşük ücretli bölgelerine kaymakta, kaydırılmaktadır.

IMF'nin Türkiye'de ücretlerin düşürülmesi konusunda bu denli ısrarlı olmasının bir nedeni kamu kaynaklarının borç ödenmesinde kullanılması, diğer nedeni ise uluslararası tekelci sermaye için düşük ücretlerin sağlanmasıdır.

Bu sürecin Türkiye açısından önemi nedir?

1995 yılında kamu kesimi toplu sözleşmeleri görüşmeleri sırasında en çok atılan sloganlardan biri, "Kahrolsun IMF, Bağımsız Türkiye" idi. İşçiler ve memurlar, gerçek gelirlerinin artmasının önündeki ana engelin, uluslararası ve yerli tekelci sermayenin sözcüsü ve beyni konumundaki IMF olduğunun bilincine varmışlardı. Türkiye'de tüm ücretlilerin

¹ 22.10.1995, **Ekonomik Trend**.

² 23.5.1995, **Cumhuriyet**.

³ Sakurai, Norihisa, "Structural Change and Employment: Empirical Evidence for 8 OECD Countries," **STI Review**, 1995, s.143.

demokratik hak ve özgürlüklerinin gelişmesinin önündeki engel de uluslararası ve yerli tekelci sermayedir.

Basın İş Sendikası'nın üyesi bulunduğu Uluslararası Basın İşçileri Federasyonu Genel Sekreteri, geçen hafta sonu Basın-İş'in genel kuruluna gelmişti. Konuşmamızda, işçilerin IMF karşıtı sloganlara bu kadar sahip çıktığı az sayıda ülkeden birinin Türkiye olduğunu belirtti.

Türkiye'nin uluslararası tekelci sermaye açısından öneminde bir ağırlık kayması yaşıyoruz. 1960'lı ve 1970'li yıllarda stratejik konumu, hızla genişleyen iç pazarı ve hammadde kaynakları açısından önemli olan Türkiye, günümüzde giderek ucuz işgücü açısından çekici duruma geliyor. Gümrük birliği sonrasında bu süreç daha da hızlanacak, Avrupa Birliği'ne mal satmak isteyen A.B.D. ve Japon sermayesinin yanı sıra, dünyaya mal satmak için Avrupa Birliği sermayesi Türkiye'nin ucuzlatılmış işgücüne yönelecektir.

1960'lı yıllarda "Bağımsız Türkiye" diye bağırانlar azınlıktaydı. O tarihlerde IMF'nin ne olduğunu bilen de çok azdı. Günümüzde ise ülke içinde sömürüye karşı mücadele ile, Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını ve bütünlüğünü koruma mücadelesi bir elmanın iki yarısı haline geldi. Bu süreç hızlanacak; hızlandıkça da geçmişte birbirinden kopuk olan bu iki mücadelenin örtüşmesi artacak.